

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu.

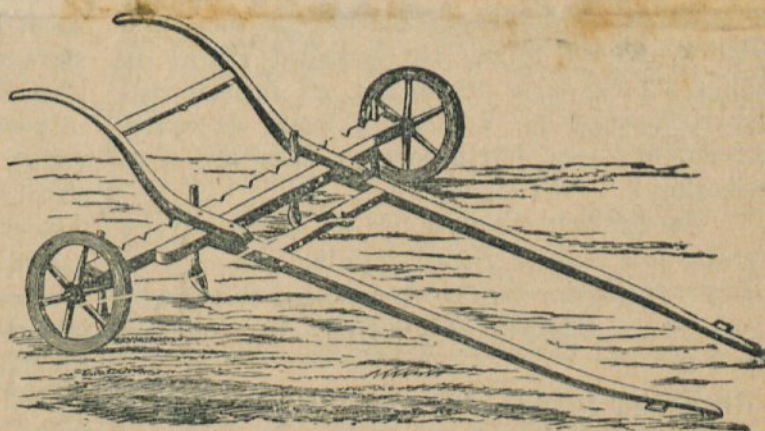
Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kako naj se sadi krompir v veliki meri?

Krompir je pač jedna najvažnejših naših poljedelskih rastlin. Sadi se povsod, in na najraznejše načine. Žal, da se sadi marsikje, da, reči se smé skorej, da se zelo povsod sadi napačno. Napačnost obstoji pa prvič v gnojitvi, drugič v saditvi sami. Kakor je bilo v „Dolenjskih Novicah“ že pred leti enkrat povedano, ne ravna jo pravilno tisti, kateri polagajo krompir na čisto frišno gnojitev, to je, neposredno na sam gnoj. Vspeva, to je dobro raste tako sajen krompir že, rodi tudi dobro, toda kaj rad pa tudi ob suši močno zaostane v rašči, in še rajše pa gnije.

saditev — urno od rok, in pa da ga poznejši lahko obdeluje z vprežnim orodjem, to je okopuje, osiplje ter izkopuje, ne pa le z ročnim orodjem. Obdelovanje z ročnim orodjem pridelek močno podraži. Saditi ga v vsako drugo brazdo za plugom, ni napačno gledé na urnost, toda koliko krompirja pride pri njej na trdo, namesto v rahlo zemljo, koliko ga uprežena živina z nogami premakne? Odločno najboljšje je pač krompir v veliki meri — kjer se pa sadilni stroji še ne izplačajo — takole saditi: Na jesen se gnoj napelje ter kar podorje. Na spomlad se njiva z brano dobro povleče, in na povlečeni njivi se na to s takozvanim razčrtalnikom — markerjem — kakoršnega kaže pridejana podoba, vrste zaznamvajo. Razčrtalnik



Koliko več zdravega krompirja bi se pridelalo, ako bi se tako ne ravvalo? Krompir sadi torej na njivo, katera je bila dobro pognojena, za prejšni malo redilnih snovi zahtevajoč pridelek, na primer za repo. Še boljše postopanje je pa, ako se na njivo, za krompir namenjeno, že na jesen gnoj napelje, precej raztrosi ter podorje, da ostane gnoj čez zimo pod nepovlečeno brazdo. Tako delajo povsod tam, kjer kakor na Češkem, Moravskem, Šlezkem itd. pridelujejo največ krompirja v namen, da izdelujejo iz njega špirit. Tako delajo umni gospodarji sploh povsod.

Kako se ravna napačno pri saditvi sami, gré pa to-le omeniti: Kdor prideluje krompir v veliki meri, saditi ga more pač tako, da gré delo —

vleče jeden konj ali vol, in da se v gospodarstvu boljše izplača, se rabi tudi za setev koruze, pese, fižola itd.

Kakor hitro so tako vrste zaznamvane, vstopi se k vsaki jeden odrasen delalec, in pa jeden deček ali pa deklica, katera krompir tako saditi pričeneta, kakor to kaže dodana druga podoba.

Odraseni delalec mahne namreč na zaznamovani črti z matiko čvrsto v zemljo, katero nekoliko proti sebi in navzgor potegne, tako nastane pod matiko jamica, v katero pred njo stoječi fantič ali dekletce krompir vrže. Ako delalec matiko pozorno iz zemlje ven vzdigne, pade nad njo ležeča zemlja na krompir, in vsajen je.

Velike orednosti te saditve so sledeče: 1.) Ona

gré jako hitro izpod rok. 2.) Krompir pride popolnoma v vrste, tako da ga je kaj lahko potem obdelovati z vprežnim orodjem. 3.) Krompir pride ves v čisto jednako globokost. 4.) Krompir pride tudi ves v popolnoma rahlo zemljo.

Gospodarji dolenski, kateri dosti krompirja zasadi, poprimite se tega načina, ne bode Vam žal. Sadite pa tudi pravo fino sorto krompirja, to je tako, katera ne gnije, in katera kaj močno rodi; to je, katera kaj dosti in dobrega pridelka daje. Taka sorta krompirja je pa takozvani „oneidovec“ kakoršnega prodajajo v kmetiški šoli na Grmu po 3 kr. kilo.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Deželni zbori povsod zborujejo. V Bukovini pa se vnovič voli.

Pri nas v Ljubljani obravnava večinoma potrebne gospodarske, občinske in podobne reči. Vidi se zlasti, da velike občine niso zadovoljne — želé razdelitev v manjše. Ne samo naši bližnji Stopičani in Podgrajci, ampak še mnogo drugih sosesk je prosilo, da se vstanové manje občine. Videti je, da se jim bode večinoma vstreglo. Dolga razprava se je vnela radi mostu čez Savo v Krškem. Tu se mora plačevati velika mostovina. Ker je lansko leto most prešel v lastnino naše dežele, so prosili Krčani, naj se mostovina odpravi, ali saj zniža. Gg. poslanca Pfajfer in Šuklje sta reč toplo priporočala, ali za letos vendar nista zmagala. Večina je sklenila, da ostane pri starem — da dežela ne zgubi nekaj tisočakov prihodkov!

Na Českem vse kaže, da se je nameravana sprava med Čehi in Nemci razbila.

PODLISTEK.

Resnična lovska dogodba iz prejšnjih časov.

Od leta 1809 do 1813 je bila Kranjska dežela pod francosko oblastjo. Maršal Marmont je bil poglavar Kranjske. Imel je na Fužinah, uro pod Ljubljano, zverinjak v katerem je za kratek čas redil divje živali. Želel je imeti tudi mlade medvede. Njegova želja se je kmalu po Kranjskem razširila, kajti obečalo se je lepo darilo tistemu, kateri bi mu take živali preskrbel.

V Ribnici se je oglasil srčen lovec z imenom Andrej L. Na gorah, ki obdajajo Ribniško dolino, znan mu je bil brlog, v katerem je bila kosmata medvedka mladiče skotila. Takoj sklene v družbi z drugim mladim lovcem iti po mladiče, vzameta veliko in močno vrečo seboj ter puške

Čehi pa tudi drugi so praznovali te dneve 300 letnico največjega odgojitelja Čeha **Komenskega**. Ker pa je ta sicer slavní mož v šolskih rečeh pisal in delal zoper Avstrijo in katoliško cerkev, je vlada prepovedala dotične slavnosti v šolah.

Moravskemu deželnemu zboru je predložila vlada postavbo zoper razkosavanje zemljišč.

Kar se tiče vpeljave **zlate veljave** v Avstriji, se še ni sklenilo kaj gotovega. Mnogi se je bojé, ker bi se potem državni dolg jako pomnožil, in ker je vprašanje, bi-li mogli dobiti dovolj zlata; Avstrija ga doma nima dovolj. Slabo znamenje je vže to, ker jo priporočajo in se je najbolj veselé bogati judje.

Kaj je novega po širokem svetu?

Bolgarska se sicer hitro krepi: ali ima mnogo nezadovoljnežev, kakor se kaže zlorabi te Ruska, da dela nereda in zločinstva. Ni dolgo, kar so umorili ministra Belčeva, sedaj pa v Carigradu bolgarskega agenta Vulkoviča. Nameravali so pa baje umoriti še več odličnih Bolgarov. Zaveťje dobivajo ti nepokojneži v sosednjej Srbiji in Turčiji; nasprotno pa jim je Rumunija pokazala zobé — in glej bežali so iz dežele.

Na Pruskem je bilo pričakovati, da se vvede verska šola; cesar sam jo je zahteval, ministerstvo jo je želelo. Pa kar naenkrat je cesar premenil svoje misli ter ukazal, da se dotična postava umakne. Se je li cesar ustrašil vpitja po liberalnih listih in društvih, ali kaj je vzrok, se za gotovo ne vé, brezdvomno pa je, da cesarjevej veljavi to ne bode v korist in da katoliški poslanci (čez 100 jih je) ne bodo podpirali vlade tako kakor doslej. Sicer pa ni še konec sveta; kar ni danes, utegne priti jutri. — Liberalci pa

in srčno korakata proti znani medvedji luknji. Previdno se plazita, z napetima petelinoma na puškah v roki, proti brlogu, iskaje sledi medvedke po tleh. Prideta do lukinje, pa medvedke vendar ni vun, kakor sta se bala. Priplazita se do vhoda, skritega v grmovju. Puške v roki držeč poslušata, kaj bi bilo v brlogu, pa vse je bilo tiho. Andrej zapazi medvedje sledi na tleh in pravi tovarišu: „Vidiš sledi starke na tleh, šla je z doma; zdaj pa le hitro na delo. Imej vrečo pripravljeno, jaz ti bodem dal mladiče. Ti jih pa hitro in dobro zaveži; če boš pa slišal, da starka prihaja, postavi se pred vhod brloga in mene pokliči. Če bo pa prepozno, imaš mojo in svojo puško, vsaka ima dve krogli, glej, da ne zgrešiš, drugače sva oba zgubljeni“. Andrej se je prekrižal in po trebuhu zlezal skozi ozko luknjo v brlog, kjer je bila grozna tema in strašna sopenarica. Vendar je bil brlog tako prostoren, da je

svoje zmage tudi nisi veseli, kajti nova dva pruska ministra sta konservativna moža.

Na Francozkem se gode grozne reči. Kaže se, da bode tam kmalo tekla kri — morda huje kakor je bilo pred sto leti. Na več krajih so hudobneži razstrelili dinamit, da bi podrli hiše. V Parizu se je jedna hiša res podrla, bližnje pa poškodovale. Nekaj ljudi je mrtvih. Vera gine, hudobija rase med sicer tako izobraženim francoskim narodom. Bog vedi, kaj nam še prinese bodočnost! — Vlada bode baje predložila postavo, po kateri se bode kaznoval s smrtjo vsakdo, ki razstreljiva nastavlja po javnih cestah.

Piše se nam:

Iz novomeškega okraja. — Pod tem naslovom je prinesel „Slovenski Narod“ v svojej 67 št. v. dopis, tikajoč se zidanja nove enorazredne deške šole v Šmihelu poleg Novega Mesta. Gospod dopisnik poroča, da ima Šmihelska fara 4000 duš, za šolo ugodnih učencev je 270, kateri imajo svojo učilnico v neke najetej hišici, kamor prihaja dopoldne mesto 70 radi pomanjkanja prostora le okrog 50 učencev, popoldne pa 110 in sicer imajo radi tesnega prostora nekateri pouk trikrat, a drugi dvakrat v tednu. Koliko more doseči učitelj vspeha ob takej pičlej učitvi? — Deklice imajo zdaj dvorazredno šolo, katero bo povzdignila šolska oblast ob kratkem času v trirazrednico. Ker so učenci ločeni od učenk, imajo ti jedako razredov, ali pa imajo več razredov učenci ne pa učenke.

Gospod dopisnik je stem pač pravo pogodil, ko še dostavlja, kako stališče bodo zavzemali prihodnji gospodarji proti svojim bolj izobraženim gospodinjam?

Šmihelski občani na to odgovorimo: „Saj gre sedaj že tako vse rakovo pot, torej naj tudi gospodarijo v prihodnje naše hčere in gospodinje pa sinovi“. — Pripeti se včasih, da je kaka reč narobe prav. Tako se tudi godi z zidanjem tukajšne deške šole. Gospodje, ki so to delo od začetka vodili, ukrenili so postaviti pritlično šolsko poslopje z jedno učno sobo, a kadar

bode treba, vzdigniti taisto za jedno nadstropje. Res je, da v Novem Mestu sprejmejo vsako leto nad 50 dečkov v šolo, ali vprašanje je, koliko časa bode to še trajalo, kajti tekoče šolsko leto se je desetim dečkom iz drugega in tretjega razreda nadaljno šolsko obiskovanje odklonilo radi tesnobe v šolskih prostorih. Ti dečki obiskujejo sedaj šolo v Smihelu, v kateri je tako natlačeno, kakor ob žegnanji v kakej podružniški cerkvi. — Pomisliti je tudi, da je bilo pretečeno leto 131 otrok rojenih med temi nad polovico dečkov, kateri menda večinoma še živijo. V treh letih bode toraj nad 300 dečkov za šolo vgodnih. Te številke pač glasno svedočijo, da ne bode zadostovala jedna učna soba svojemu namenu za toliko število otrok. — Gospod dopisnik v „Slov. Narodu“ piše: „Nikakor ne razumem, zakaj zidajo za dobri dve stotini otrok jedno razrednico s poludnevним podukom, ki bo precej pretesna. Šolsko oblastvo se je zadnji čas nekoliko izpremenilo; prišli so drugi gospodje na krmilo, kateri bodo o tej zadevi bolj previdno ravnali, ter nam dovolili in postavili tolikanj potrebno dvorazrednico.“

Dostavek vredništva. Da imajo Šmihelčani za deklice vže dvorazredno šolo, se imajo pač zahvaliti edino le dobrotniku, ki je bil zapustil v ta namen Slatenek, in pa blagim šolskim sestram. Sicer je pa res želeli, da bi se vže enkrat v Šmihelu zboljšale šolske reči; samo ne zidajte predrago; dosti veliko, a cenó naj bode — ljudje nimajo denarja!

S Police pri Višnji Gori, dné 22. marca 1892. — Srečne so one vasi in fare, kjer ni nevarnih bolezni. Nikdar se ne moremo Bogu dovolj zahvaliti za ljubo zdravje. Kaj pomaga človeku, če tudi ima vsega v obilnosti, zdravja pa ne? Pretečeno leto jih je v naši fari Polici umrlo le 20; a vse drugače je letos. Neusmiljena smrt grozno kosi staro in mlado. V kratkem času jih je že 29 ljudi končalo tek zemeljskega življenja. Največ jih je pomrlo vsled bolezni davice, škrlatinke in pljučnice. Skoraj ni ga dneva, da bi zvon mrtvaške pesmi ne zapel. Večkrat se prigodi, da kar po dva na dan pokopljejo. Posebno žalostno pa je bilo dné 15. marca t. l. Ta dan bode gotovo marsikateremu ostal v spominu, kajti najstarejši farani temu enacega dné ne pomnijo. Imeli smo ob 9. uri dopoldné

Andrej lehko na nogah stal. Grozna misel ga je pretresla, če bi se bil vendar le zmotil in če bi stara vendar-le v brlogu bila. Od strahu se je potil, vendar se je toliko zavedel, da je začel z rokami po tleh tipati in mladičev iskati. Ko je zgrabil mladega kosmatinca, začel je ta strašno vekati. Ali Andrej se zato ni zmenil in zgrabil še njegovega bratca. Oba je pri lukinji izročil svojemu spremljevalcu, ki ju je koj v vrečo vtaknil in zavezal. Kosmatinca sta postala v vreči še bolj jeznarita, tako da je lovec skozi luknjo Andreja klical rekoč: „Za božjo voljo, krik mladičev se daleč razlega in oba sva zgubljena, če starka pride“. Andrej pa je med tem v luknji srčnejši postal. Vgrabit je hotel še tretjega kosmatinca. Ali zastoj ga je iskal, že je hotel po trebuhu zopet iz lukinje se zmuzniti, ko zapazi na steni nad luknjo dve svetli piki. To ste bili očesi tretjega mladiča. Hitro ga zgrabi in spremljevalec

ga kmalu v vrečo pomaši. Komaj se je bil Andrej iz lukinje izplazil in s svojim tovarišem urno proti domu popihal, že sta slišala od daleč zamolkel glas medvedke, ki je domu gredé že od daleč slutila, da so ljudje v bližini njenega brloga. Andrej je nosil puške, tovariš je pa z vrečo za njim korakal. Šla sta kakor hitro so ju pete nesle po grapi navzdol do potoka, katerega sta prebredla in potem sopihala po gori na drugo stran. Kar začujeta grozno rjojenje medvedke. Žival je bila ravno došla v brlog in zapazila rop svojih mladičev. Kar je Andrej pričakoval, kmalu se je zgodilo. Medvedka je zasledovala tatova do potoka. Andrej in tovariš sta zdaj lože dihala, ko je medvedka pri potoku za njima sled zgubila. Že sta imela upanje, da jej bosta všla, ali komaj sta prišla lovca vrh gore, bila jima je starka za petami. Ko so mladiči materino tožbo začuli, postali so v vreči kakor besni in grozno vriščali.

tri pogrebe in sicer: Antona Jeršin, izvrstnega posestnika s Peč, okolo 50 let starega, kateremu je pred nekoliko dnevi umrla jako pridna 18letna hči Frančiška; potem je bil pogreb jako nadarjenega učenca Josipa Vidica in pa najboljše učenke Terezije Skubic. Zbralo se je bilo v cerkvi obilno ljudstva. Na pokopališču ni bilo videti človeka, da bi ne jokal.

Jako britka osoda je zadela našega spoštovanega gospoda župana J. Skubic in pa njegovo dobrotljivo ženo. Imela sta troje ljubeznjivih otrok, katere sta presrečno ljubila, a žalibog v štirih dneh pobrala je jima neusmiljena smrt vse tri otroke. — V vasi Polici je že samih otrok 12 pomrlo. Vsled imenovanih bolezni že pet tednov ni bilo šolskega pouka. — Vsem blagim ranjcem vošimo: „Bog jim daj večni mir in pokoj!“ nam pa zopet zdravje.

Iz Št.-Janža. — Pretečeno jesen zgodila se je v naši fari velika hudobija. Deklica je zastupila svojega očima Antona Podlogarja z mišnico. Toda s tem nesrečnica še ni bila zadovoljna. Letos meseca febr. je poskusila zopet svojo hudobijo pri svojem polbratu, ki se ji pa ni posrečila. Nasledek tega je bil, da je vsa ta zadeva prišla sodnji na ušesa. Pri preiskavi so v resnici našli mišico pri omenjeni deklini, ter jo tudi zaprli. Pozneje ni dolgo tajila svojega zločina; vdala se je najprej za polbrata, potem pa še za očima. Radi te hudobije smo farani pač žalostni, posebno ker se je pred leti tudi enaka hudobija dogodila. — Neka ženska po imenu Zajec zastupila je pred kakimi osmimi leti svojega brata, da se je zamogla na ta način polastiti njegovega premoženja. O tej poročali ste že tako predlanskim, ko je bila dotična oseba pred porotniki na 20 let zapora obsojena.

Vso to stvar je poročal neki dopisnik, ki pa skorej gotovo ni iz Št.-Janža „Rodoljubu“. Ne vem, ali je nevedoma zamolčal neko okolščino, ali pa navlaš. Če je nevedoma, bodi mu na ušesa povedano, da omenjeni dve zločinki niste iz naše fare. Deklina je prišla s svojo materjo iz Moravč, Zajec pa iz svetokriške fare. Ako je pa navlaš zamolčal, naj bode prepričan, da Šent.-Janci ne potrebujemo nikogar, ki bi naše v tej zadevi res ne vesele novice po svetu raznašal. Toliko v pojasnilo. Jeden za več.

Andrej je imel komaj toliko časa, da je svojemu od straha trepetajočemu tovarišu zaklical, naj vrečo odvrže in na bližnje drevo zbeži, in že je bila starka tu in vohala vrečo. Andrej se je vstopil kaci trideset korakov od nje za drevo in držal puški v rokah. Strašno je bilo gledati medvedko, kako je vohala in preobračala vrečo in se trudila, da bi mladiče iz vreče rešila. Rada bi jih bila hitro osvobodila, pa se je bala, da ne bi ranila svojih mladičev, ki so zdaj bolj mirno gomazili, ko so čutili, da so v bližini materini. Kmalu bi se bil starki njen trud izplačal. Kar naenkrat pa počí, da se je odmevalo daleč okrog po grapi. Andrej je bil medvedko dobro v glavo zadel, da se jej je kri kar curkoma vtila. Bila je to velika žival, kakoršnih se je še malo videlo. Andrejev tovariš je zdaj trepetajoč z drevesa zlezal. Tako se je končala lovska dogodka. Starko so pripekljali v Ribnico, mladiče so pa poslali v zverinjak francoskega maršala Marmonta.

Iz Črnomlja, dne 10. marca 1890. — V mesecu decembru leta 1891 bila je komisija iz našega okraja in hrvaškega iz Karlovca, da si ogleda prevoz, katerega je dala popraviti grajščina Ribnik. Prevoz ta seveda obstoji že veliko let, toda vozilo se je sedaj samo na rokah, katera vožnja je marsikateremu vozniku in popotniku v Hrvaško velikokrat prizdignila kviško lasé, posebno v veliki vodi v strahu, da ne bi šla roba, konji, voznik in sam po vodi. — Naš dragi rojak, odnotni oskrbnik, zavzel se je za stvar in je dal ta prevoz napraviti na drateno vrv tako, da sedaj nismo več v tako velikem strahu na vodi, ko se vozimo. Komisija je potrdila to delo, katero je napravila grajščina Ribnik, toda zahtevala je in opomnila, da bi tudi ta dala napraviti novi prevoz, ker je ta vže v tako slabem stanu. Gospod oskrbnik je tudi obljubil z opombo to storiti, ako kranjski kakor tudi hrvaški cestni odbor tega prevoza napravita na kranjski, posebno pa na hrvaški strani reke Kolpe boljše in širjo cesto za dovoz, ker je sedaj resnično v takem stanu ta dovoz, da se na brod komaj in komaj dojde. Potem bode prebivalcem okraja Črnomelj, Semič itd. najbližje tukaj čez Griblje v Karlovec, posebno pa nam bi bilo ugodno in jako je želeli, ako bi se delo kaj hitro izvršilo, ter da bi se glavni cestni odbori na jedni kakor na drugi strani usmilili in popravili to cesto, ter nam po oskrbniku obetano in tudi zagotovljeno ceno na brodu za voznike znižali in ob enem grad Ribnik napravil novi prevoz — pruke.

Demače vesti.

(Premembe pri gg. uradnikih.) Tukajšnji adjunkt gosp. Kovač pride za sodnika v Ilirsko Bistrico. Tamošnji sodnik gosp. Štrucelj, pride za sodnika v Žužemberk in g. Haufen doslej v Ljubljani za sodnika v Kočevje.

(Nevarno obolel) je prečast. gospod Janez Vovk, kanonik novomeški. Priporoča se v molitev.

(Mestni zastop.) [Dalje.] Tistim našim meščanom, kateri so še malo hodili po mestih, se bo kaj nepotrebno dozdevalo, ulice z imeni zaznamovati, ker so tudi sedaj izhajali brez tega. Ko pa železnico dobimo, je pričakovati večkrat tujcev; in če nas tudi kdo vpraša, kje stanuje gospod itd., ne moremo drugače, če hočemo postrežljivi biti, kakor spremiti ga do tje, da mu hišo s prstom pokažemo, kar nam ni vselej lahko mogoče; torej se je mestni zastop določil, da se bodo ulice v Novem Mestu imenoval tako-le: „Veliki trg“. — „Karlovška cesta“, do mesta. — „Ljubljanska cesta“, od velikega trga do razpotja pri Ferliču. — „Franciškanske ulice“, od Kopača do pred gimnazije. — „Šolske ulice“, od Ogorečeve do Papeževe hiše. — „Za šolami“, do pred Nimroda. — „Nad mlinom“, od šolskih ulic do prostora pred vojašnico. — „Strojarska pot“, od Darovčeve hiše do vode. — „Pot v mlin“. — „Poštna ulica“, do nad mlinom. — „Dolge ulice“, za pošto do Bervarja. — „Streliške ulice“, od „Dolgi ulice“ do „Nad mlinom“. — „Na kopališče“, — „K vojašnici“, Frankovič, Dular. — „Kratke ulice“, Platnar, Turk, Erbežnik. — „Pred vojašnico“. — „Za sodiščem“, od Skaberneta do pred vojašnico. — „Prečne ulice“, od Veselega Kranjca čez ljubljansko cesto do „Dolgi ulice“. — „Breg“, od Receljna do bolnišnice. — „Društveni Trg“, med čitalnico in stopnicami. — „Sv. Jurja ulice“, od Čitalnice do Brunerja. — „Čitalnične ulice“, od Kalčiča mimo Čitalnice do „Karlovške ceste“. — „Društvene ulice“, od „Velikega Trga“

do Čitalnice. — „Tesarske ulice“, Vrtačič, Vidmar. — „Ozke ulice“, konec Brunnerja. — „Školine ulice“, od Arha do Škola. — „Križatijske ulice“, od „Vel. Trga“ mimo križatije. — „Sv. Florijana trg“. — „Cerkvene ulice“ od Seidelna do stopnjic kapiteljske cerkve. — „Ključarske ulice“, Nerač, Radež, Kindl. — „Arkotove ulice“, Mohor, Agnič. — „Strma Steza“, Košiček, Pirnat. — „Kapiteljske ulice“, Rozman, Kos. — „Pred bolnišnico“. — „Kastelčeve ulice“, Kalčič, Pintar. — „Proštijska cesta“, Skaberne, Barborič, Kos. — „Na šancah“. — „Med pōdi“. — „Stara cesta“. — „Proti Ločni“. — „Mali drevored“. — „Veliki drevored“. — „Mej vrti“, pl. Lehman, Škola, Andrejčič. — „Novi drevored“. — „Razgled“. — „Kapiteljski marof“. — „Na Loko“. — „Steza za vodo“, od mesnice ob Krki do Loke.

(Smrt) letos jako hudo kosi. Zadnjič smo označili, da so se nekateri preselili od nas; zopet danes imamo to žalostno nalogo. V Novem Mestu je umrl gimnazijski profesor g. Valentin Ambruž. Rojen je bil 11. febr. 1848. leta v Bistrici na Koroškem. Služboval je kot pomožni učitelj v Celju od 1873 do 1874. leta, v Salcburgu od 1874 do 1875. l., v Mariboru od 1875 do 1876. l. To leto je bil ravno tu imenovan za pravega gimnazijskega učitelja ter je ostal tam do l. 1883; v tem letu je prišel na Kočevsko gimnazijo l. 1888 pa na novomeško, kjer je 26. marca sklenil svoje zemsko potovanje. V Kočevju je bil nekaj let tudi okrajni nadzornik ljudskih šol. Pokojni gospod profesor je imel blago, mladino ljubeče srce. Huda pljučna bolezen ga je napadla vže pred tremi leti. Takrat je okrevail, a polastila se ga je v drugič huje ter ga vrgla v prezgodnji grob. Pogreb je bil veličasten. Vdeležilo se ga je učiteljstvo gimnazijsko kakor tudi z ljudske šole z vsemi dijaki in učenci; dalje je bilo pri sprevodu skoraj vse uradništvo ter mnogo meščanstva. Dijaki so zapeli pred hišo, ter ob grobu dve žalostinki. P. v m.! — Par dni prej pa nas je zapustil dobro znani stari gospod Anton Gruden. Bil je nekdaž oskrbnik graščine „Struga“ potem pa dolgoletni privatni uradnik pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem Mestu. — Dalje je umrl po dolgem bolehanju tu občeznani vrvar Strupi; pokojnik se je bojeval leta 1859 na Italijanskem. — V Kandiji je umrla soproga posestnika, Uršula Mežnaršič po mnogoletni hudi bolezni. — Na Pristavici poleg Bele Cerkve umrl je občeznani in spoštovani gospodar ter konjerejec Franc Vratačič, star 76 let. Rajni je skoro vsako leto dobil darilo za lepe konje. — V Metliki je umrla v visokej starosti gospa Hess. Zapustila je veliko premoženje. — V Šent-Jernejju pa se je preselil v večnost tamošnji trgovec g. Andrej Preskar v 24. letu svoje dōbe. N. v m. p.!

(Občni zbor delniškega društva I. „Národni dom“ v Novem Mestu) bode dné 10. aprila 1892 ob 11. dopoldné v notarski pisarni v Novem Mestu. — Spored: 1. Poročilo odbora. 2. Račun za leto 1891 z bilanco. 3. Določitev dividende.

(Modro galico ali bakreni vitrijol), katera je v vodi raztopljená in na trte škropljena, popolnoma zanesljivo sredstvo proti strupeni rosi ali rji po trtah, o čem je menda vsled skušenj zadnjih let vsak vinogradec prepričan, bo oddajal tudi letos za kmetijsko podružnico gosp. Fran Perko, trgovec v Novem Mestu in sicer samo udom kmetijske družbe po 22 kr. kilo.

(Gledališka predstava „Svetinova hči“) dné 19. marca je bila dobro obiskana, Predstava se

je povsem dobro vršila in to je tudi priznavalo obilo občinstva. Pričakovali smo, da se bode dobro igralo, toda reči smemo, da smo bili iznenadeni ta večer. Svetina, gospa Živena Slavčeva, gospa Rozanda Vernikova, kot glavne osebe so svoje težke vloge sijajno dovršile; Dragan, gospa Golobova, Čuden, Božidar Rozandin sinček, Dobrosava Milica in Stojan so jako dobro, da izvrstno pogodili svoje vloge; ali tudi o ostalih osebah se moramo pohvalno izreči. Čast in hvala predsedniku čitalnice g. dr. Scheguli za obili trud in požrtvovalnost.

(Sokolov jour-fix) bode v saboto, dné 2. aprila v gostilni g. Windischerja v Kandiji.

(Gosp. dr. Šlezinger), ki je kupil Ruperčvrh, namerava baje še drugod okoli Novega Mesta nakupiti posestev. Na Gorjancih je napravil velike fabrike za žaganje raznega lesa — zlasti bukovega. Pripovedovalo se nam je, da porabi vse tako, da mu niti košček bukke ne gré v zgubo. — Gospoda vže čuti dolensko železnico.

(Kranjska hranilnica) je imela 24. marca občni zbor. Razdelila je pri tem od čistega dobička za dobrodelne in obče koristne namene 33.250 gold. Tukaj omenimo le nekatere darove: Obrtnej strokovnej šoli v Ljubljani 1050 gld., v Kočevju 500 gld., obrtno nadaljevalnim šolam v Kočevju, Krškem, Metliki, Kranju, Kamniku, Trziču, Radovljici, Škofjeji Loki in Postojni po 50 gld., dekliškej šoli v Šmihelu pri Novem Mestu 200 gld., zasebnej šoli Ane Zore v Novem Mestu 50 gld., za uboge dijake na novomeškem gimnaziju 100 gld., deškejši šoli v Novem Mestu 100 gl., dekliškej šoli v Novem Mestu in Kočevju, meščanskejši šoli v Krškem po 50 gld., katoliškejši družbi rokodelskih pomočnikov v Novem Mestu in na Vrhniki po 50 gld., v Ljubljani 200 gld. itd. Premoženja ima kranjska hranilnica ki deluje 72. leto čez 30 milijonov.

(V Podzemlji) se je obhajala pretečeni teden od nedelje do petka lepa slavnost — nekaj „misijon“. V veseli dogodek, da ni bilo v preteklem letu nobene nezakonskega otroka v celej fari, ki ima čez 3000 duš, so si omislila dekleta lepo zastavo. Gospod župnik pa je preskrbel, da so prišli sosednji gospodje; od nedelje do petka so pridno spovedovali ter imeli vsaki dan cerkvene govore. V petek pa je gosp. dr. Marinko slavnost sklenil s tem, da je blagoslovil krasno novo zastavo ter imel primeren govor in veliko mašo.

(Tretje letno poročilo podpornega društva za slovenske dijake na Dunaju) smo ravnokar prejeli. Kaže nam veselo vest, da društvo pridobiva po vsem Slovenskem vedno več priznanje — dokaz, kako je koristno, da potrebno. Dohodkov je imelo v pretečenem letu 2429 gld. 40 kr. K osnovnej glavnici pripade od teh 1450 gld. 6 kr. sedaj 3863 gld. 6 kr. Podpiralo je društvo 46 potrebnih visokošolcev ter potrošilo v gotovini 508 gld., v znamkah obednicah pa 466 gld. skupaj 974 gold. Lepa pomoč; ali vendar kako mala, ako se primeri potrebam, v katerih živi na Dunaju toliko naših mladih rojakov, ki želé kedaj postati koristni člani človeške družbe v viših stanovih. Rojaki, koje je Bog obdaril z zemskim blagom, odprite svojo roké tudi za podporno društvo na Dunaju! Darovi naj se pošiljajo prvemu društvenemu blagajniku v. č. gosp. dr. Frančišku Sedej-u, c. kr. dvornemu kapelanu in ravnatelju v Avguštinu na Dunaju I. Augustinerstrasse 7.

Razne vesti.

* (Milijonar — berač). Nenavaden slučaj skupustva priobčujejo sibirski časopisi. Poleg Irkutskazivel je v priprostej bajti bivši trgovec S. Imel je samo netjakinjo pri sebi ter bil nenavadno skop. Semkaj je dospel iz necega družega mesta in ob enem se je raznesla govorica, da je jako bogat. Toda v tem mestu začel je S. beračiti po trgu in ulicah. Netjakinja, da bi mu ne bila v nadlego, živela se je s poučevanjem, kateri je S. zatrjeval, da je zgubil pri kupčiji vse svoje premoženje. V kratkem pa se je netjakinja seznanila ter omožila z nekim učiteljem, čemur pa je stric na vse kriplje nasprotoval, ter jo naposled spodil od sebe. Sedaj je tičal večinoma v svoji kolibi in da si je bilo mrzlo, vendar ni nikdar kuril v peči in grozno zmrzoval. Naenkrat pa ga je zadel mrtvoud. Hišni lastnik je naznanil to netjakinji, ki je dospelja s svojim možem. S. je ležal brez zavesti v postelji, ter le s težavo izgovarjal besede: „Mrzlo je, zakurite peč!“ Toda ker je bilo leto in torej dovolj toplo, se je zdela ta želja vsem zelo sumljiva. Pa vendar so hoteli pripraviti peč in ko so jo odprli, našli so tu polena že pripravljena. Starec zasllišavši, da jemlje polena iz peči, zakriči na vse grlo: „Prižgati!“ In pri tem je umrl. Ko so odpravili drva, našli so na pečnem oboku nalepljenih vse polno bankovcev in vrednostnih papirjev v ceni 1.290.000 rubljev. Jedini dedič je bila netjakinja.

* (Pes in lisica). Naročnik našega lista nam poroča: „Neki kmet ne daleč od Novega Mesta ima dva psa. Beli ni hud in je prost, a črni murček je vedno na verigi pred žitnico. Zvita lisica večkrat pride pogledat, bi se li ne dala ujeti sladka kokoška? Belček zalaja, jo odpodi do gozda; a tu ga lisica počaka in psiček in ona se prijazno poigrata. Gospodar to zapazi. Obleče murčka v belo kotenino in ko pride lisica — ga spusti. Navihana lisica ga počaka kakor po navadi. Toda račun sedaj ni bil navaden: „zglihala“ sta z murčkom tako, da nikdar več ne pride k hiši po nobenej poti.

* (Dolg mesec.) Sin (dijak) prosi 19. dné v mesecu očeta za denar, ker je mesec predolg ko ima 31. dni in je že „suh“. Oče ga pa na listnici potolaži, da mu na to pismo odgovori prihodnji mesec.

V mesecu februarju v Novo Mesto vračujoča se pisma:

Franc Pungerčar, Fiume. — Johann Plantan, Sokolovac (rec.) — Josef Vidmar, Laibach. — Rudolf Schiller, Laibach. — Emil Bisjak, Capodistria (rec.) — Vincenc Macek, Trifail. — Heinrich Vinkler, Görz. — Johann Lenarčič, (?) Amerika. — Martin Lenarčič, Amerika. — Vincenc Maček, Trifail. — Anton Erjavec, Jeniliud N.-Amerika. — Franc Teropšič, Zagreb. — Janez Zajc, V. Mraševo. — Eugenio Lettig, Račah. — Frank Červan, Cleveland. — Janez Farlan, Škofjaloka. — Franciska Černič, Triest. — Syndicatsamt, Gemona. — Johanna Schmaideg, Chikago. — Janez Barborič, Calumet. — Franc Pešan, Leoben. — Mikla Novak, nerazumljivo. — Johann Zalokar, Lichtenwad.

Loterijske srečke.

Trst	18. marca	76	65	18	3	27
Gradec	26. „	65	8	45	18	16

Vsem prijateljem in znancem od katerih se pri mojem odhodu iz Novega Mesta nisem osobno poslovil, kličem tem potom: Na zdravje!

Karol Turk.

Javna zahvala.

Veselslavni deželni odbor je blagovolil z vrta deželne sadjarske šole na Grmu, pogorelcem na Radovici pokloniti 85 visokih češenj, 246 visokih in 513 nizkih jablan.

V imenu obdarovanih izrekam veselslavnemu deželnemu odboru najtoplejšo zahvalo.

Na Radovici, dné 29. marca 1892.

Ivan Kramaršič.

ZAHVALA.

Podpisana se zahvaljuje najpristrčneje za premnoge dokaze iskrenega sočutja o smrti nepozabnega ji soproga, gospoda

Valentin-a Ambrusch-a,

zahvaljuje se učiteljskemu zboru in dijakom novomeške gimnazije za prekrasne vence in poslednjim posebej še za prelepo nagrobno netje; konečno izreka svojo najtoplejšo zahvalo za mnogoštevilno častno spremstvo k dnjemu počitku tudi preč. duhovščini, gg. radnikom, društvu „Sokol“ in vsemu p. n. občinstvu.

NOVO MESTO, 29. marečja 1892.

Ana Ambrusch.

ZAHVALA.

Globokoužaljeni vsled prerane smrti naše iskrenoljubljene sestre, oziroma sestričine, sva-kinje in tete, gospodičine

Marije Jenkner,

izrekamo za mnogostranske dokaze sožaljenja, za lepe darovane vence in mnogobrojno spremstvo k poslednjemu počitku najtoplejšo zahvalo.

NOVO MESTO, 25. marca 1892.

Žalujoči ostali.

Neki gospod pozabil je nekje tu v mestu svojo palico, katera je tanka in nič zakrivljena, pedenj pod vrhom s srebrom okovana, ter prosi, da naj se blagovoli poslati k vredništvu „Dol. Novic“, za kar bode primeren dar prejel.

Dobro ohranjena

rujavo-zelenkasta garnitura

je naprodaj. Več se izve v Luznerjevi hiši I. nadstr. v Novem Mestu.



Bogu vsegamogočnemu je dopadlo našo iskrenoljubljeno soprogo oziroma mater, gospo

Uršulo Mežnaršič,

roj. Markovič,

po dolgej mučni bolezni in prejetih sv. zakramentih v pondeljek 21. t. m. ob 1/24. uri zjutraj v boljši svet k sebi poklicati.

Pogreb drage ranjce je bil v sredo 23. t. m. ob 4. uri na pokopališče v Šmihelu.

Svete maše zadušnice se bodo v več cerkvah služile.

Blaga ranjca bodi priporočena vsem prijateljem in znancem v blagi spomin.

Kandija pri Novem Mestu 24. marca 1892.

(78)

Žalujoči ostali.

O G L A S.

Od 3000 knjig krasnih pesni Frana Zakrajseka jih je le še malo iztisov v zalogi. Kdor je želi, dobi jo po znižani ceni 50 kr. poštne prosto v zalogi je pri

A. Binder,

(79—1)

Trst, Via Malcanton št. 5.

Glasovir naprodaj.

Pri podpisnem se dobi glasovir in izučen ptiček kos, ki poje pesem „Naprej zastava Slave“ in še več drugega.

Mihael Lavrič,

(75)

učitelj v Šmihelu pri Žužemberku

Mizarskega učenca in pomočnika

veščega stavbinskega mizarstva sprejme

Anton Krese,

mizarski mojster pri Velikih Laščah št. 37.

Velika njiva,

pašnik in šupa za seno, blizu mesta (poleg Klemenčiča) se takoj odda v najem ali pa tudi prodaja. Več se izve pri Fani Petrič v Novem Mestu št. 110. (72—1)

Oznanilo.

Vsled dopisa visoke c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 15. marca t. l., štev. 2744 ima se vseliti ob času, ki je še posebej določiti, politični obhod dolenskih železnic v oddelku Grosuplje. Gorenja Straža v zvezi z razglasitvenimi obravnavami in z poizvedovanjem glede ognjevarnih naprav.

Vsled tega razporedijo se delni operati zadetih katastralnih občin z vsemi narisi in z zaznamki cest in vodotokov z glavnimi razmerami dotičnih prehodov in umetnih stavb, ter z spiski potrebovanih zemljišč in pravic, kakor tudi imen in bivališč razglašencev ter z spiski za ognjevarne naprave pri dotičnih županstvih, in sicer operati katastralnih občin: Mali Videm, St. Štefan in Velika Loka pri županstvu v Veliki Loki, operate katastralnih občin: Trebnje, Češnovsek, Ponikve in Lukovek pri županstvu v Trebnjem; operate katastralnih občin: Mirna Peč in Zagorica pri županstvu v Mirni Peči; operate katastralnih občin: Dalni Vrh, Beršlin, Gorenja Straža in Prečina pri županstvu v Prečini in operati katastralne občine Rudolfovo, ter vodovodne naprave za postajo Rudolfovo pri županstvu v Rudolfovem, kjer bodo razgrnjeni skoz 14 dni in sicer od 28. marca do 11. aprila t. l., da jih vsakdo lahko pregleda.

Po predpisu § 14 postave od 18. februarja l. 1878. drž. zak. štev. 30, daje se to na splošno znanje z pristavkom, da je vsakemu dovoljeno pregledavati omenjene operate pri navedenih županstvih v obroku od 28. marca do 11. aprila t. l. in da sme v le tem obroku vsak, kogar se tiče ustno povedati ali pismeno položiti kak ugovor zoper zahtevano razglasitev pri tem c. kr. okrajnem glavarstvu.

C. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem,
dné 23. marca 1892.

R a z g l a s.

Izvanredni občni zbor posojilnice v Črnomlju,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
vršil se bode dné

10. aprila 1892 ob 3. uri popoldné
v posojilnični sobi.

[83]

DNEVNI RED:

Volitev računskega pregledovalca in njegovega namestnika v smislu § 35 združnih pravil.

K obilni udeležbi uljudno vabi

Načelstvo.

Turbine in kolesa za na vodo, parne mašine, parne kotle, kakor tudi mašine za obdelovanje lesa in prav posebno dobre žage ponuja po jako nizkih cenah

(80—1)

Tönniesova fabrika za mašine v Ljubljani

Osobe, ki prihajajo mnogo z ljudstvom v dotiko, morejo si brez truda zagotoviti

— **lep zaslužek,** —

ki se spreminja v stalen letni dohodek in se more uživati do smrti. Kapitala zato ni treba, pač pa mora dotičnik znati razločno slovenski pisati. Občinski tajniki, gostilničarji, trgovci, cestarji, dacarji, občinski sluge in dimnikarji imajo posebno priložnost okoristiti se s tem zaslužkom. Pisma pošiljajo naj se pod šifro „J. Z. 31“ poste restante v Ljubljano.

Dobre slivovke in borovničarja

je naprodaj več hektolitrov v Kotu pri Mirni. Fini borovničar stane stari bokal 2 gold., ter je najizvrstnejši lek proti mnogim boleznim, zlasti proti bolečinam v želodcu itd. [55-3]

Proda se prostovoljno

znano Rormanovo posestvo v Dobrovški Vasi z ugodnimi pogoji. Več se izve pri gosp. župniku v Škocijanu. (64-3)

200.000 tri do štiriletnih smrek

ima naprodaj grajščinsko oskrbnništvo v Radečah in sicer po 2 gld. Dobe se tudi v St. Rupertu in v Podkrajem blizu Terboveli. (58-3)

Na prodaj je (59-3)

nova močna vinska stiskalnica (preša) z dvema predalom, dva vinska soda, jeden obsega 50, drugi 33 av. veder z železnim obročem in jeden mlin za grozdje drobiti. Vse po nizki ceni prodaja gospod Majdič, oskrbnik graščine Stari Ribnik jedno uro od Metlike.

V najem se da, ali pa prodaj

klobučarija z orodjem, delalnico, stanovanjem in zalogo klobukov v Novem Mestu hiš št. 25.

Naprodaj je v Novem Mestu hišna številka 34

lepa garnitura

hišne oprave z usnjem preoblečena, obstoječa iz zofa, šestih stolov in dveh naslonjačev. (56-3)

Naprodaj je nov mlin, (48-6)

z tremi tečaji, prav dobro narejen, voda visoka te jo je zmirom dosti, v dobrem kraju eno uro od železnice, pri cesti in je v bližini tudi premogokop. Pri njemu so tudi njive in travniki. Plačati je jeden del takoj, ostalo pa se lahko plačuje v letnih obrokih. Več se izve pri Janezu Lenardu, v Rajhenburgu, Štajersko.

Pet mizarских stružnic (Hobelbänke)

ima naprodaj Anton Pršina v Ločni št. 3. (84-1)

Mlin v najem.

5. aprila bode mlin pri Šmarjeških Toplicah od Otoške grajščine po javni dražbi za tri leta v najem dan. Dražba se bo vršila v hiši Staro-grajških Toplic ob 10. uri dopoldne. Varščine 50 gld. je položiti pred dražbo. Natačneje se izve v Otoški grajščini. (77)

Odprtje Brunnerjeve gostilne

Veliko nedeljo 17. aprila bom zopet gostilno z vrtom odprl, ter se priporočam starim in novim gostom v blagovoljni in gosti obisk, obetujoč dobro postrežbo.

Z spoštovanjem

Makso Brunner.

(76-1)

Jože Prelesnik iz Št. Ruprta na Dolenjskem, pošta Št. Rupert ima

4000 litrov starega rumenega vina

in tudi nekaj novega naprodaj. Cena mu je 25 gold. za 100 litrov. (87)

Črni in beli gabrov les

na gotovo dolžino rezan in po naročilu cepljen kakor tudi bukove, jelševе in lipove hlode (debla)

kupuje

(42-4) G. Tönniesova tovarna v Ljubljani.

Zarad odpotovanja od tod prodam preigran, pa vendar še dober

— klavir —

po primerno nizki ceni.

Betty Taboure,
Novo Mesto št. 202.

Zahvala.

V dolžnost si štejem očitno zahvaliti se slavni zavarovalni Assicurazione Generali v Trstu in nje zastopniku gosp. Viktor Niefergallu v Kandiji za vestno cenjenje in točno izplačevanje moje škode, katera je nastala vsled požara dne 25. na 26. decembra 1891. Očitno moram priznati, da mi je ta zavarovalnica polno za varovano svoto, brez najmanjšega odbitka izplačala, zato raj to vestno zavarovalnico vsakemu najtopleje priporočam.

(74)

Franc Mrvar,
po-estnik na Škrjančih.

Zavarovanja proti ognju, škodi po toči, na življenje in proti nezgodam sprejema Viktor Niefergall v Kandiji vsak dan, ter daje tudi vsakaka pojasnila.